

and Bibliographies". Sprawozdania zamieszczone na jego łamach dotyczą 22 rejonów Starego Świata, w tym m. in. Wielkiej Brytanii, Skandynawii, zachodniej Europy, środkowo-zachodniej Europy, Europy centralnej, krajów bałkańskich itd. Każda z serii COWA obejmuje inny obszar i zawiera dane o prowadzonych tam badaniach archeologicznych, zwykle z okresu 2—3 lat. Obok krótkich informacji o pracach wykopaliskowych poszczególne serie zawierają również wykazy ważniejszych pozycji bibliograficznych.

W numerze czwartym COWA z 1970 roku zostały zamieszczone dane o pracach archeologicznych z terenu Polski. Kraj nasz zaklasyfikowano do tzw. obszaru piątego — Europa centralna. W jego skład wchodzi jeszcze Węgry, Austria i Czechosłowacja. Ponieważ w krajach tych prowadzono w ostatnich latach wiele prac wykopaliskowych oraz rozwijano ożywioną działalność wydawniczą w zakresie archeologii, redakcja COWA dokonała rozgraniczenia, wydzielając dwa tzw. sektory. Polska została wyodrębniona jako sektor pierwszy.

Omawiany numer dotyczy aż sześciu lat badań (1962—1967). Opracowany on został przez T. Malinowskiego przy współpracy M. Malinowskiej z Muzeum Archeologicznego w Poznaniu. Ogromna liczba badanych w tym czasie stanowisk, zwłaszcza z okresu wczesnego średniowiecza, spowodowała, iż nie umieszczono na łamach zajmującego nas czasopisma zbyt dokładnych relacji z owych prac. Ze względu na ograniczoną objętość numeru autorzy byli zmuszeni do znacznej kondensacji treści, decydując się w wielu wypadkach na powierzchowne tylko informacje.

Przegląd badań zredagowany został w porządku chronologicznym, od paleolitu po wczesne średniowiecze. Informacje dotyczą stanowisk ułożonych alfabetycznie. Przy nazwie każdego z nich podawane są: w miarę szczegółowa chronologia, dane o charakterze obiektu, krótka wzmianka o odkrytych tam materiałach archeologicznych oraz nazwiska badaczy.

Wiadomości o stanowiskach paleolitycznych i mezolitycznych (ujęte łącznie) potraktowane zostały z reguły dość ogólnikowo. Nieco obszerniejsze informacje podają autorzy o badaniach nad młodszą epoką kamienia. We wzmiankach dotyczących stanowisk z tego okresu znalazły się, prócz informacji ogólnych, również skrótowe dane o materiałach ruchomych — archeologicznych, zoologicznych i botanicznych. Pieczołowicie potraktowali autorzy polskie badania nad wczesną epoką brązu. Ilość stanowisk z tego okresu, o których informuje omawiana seria COWA, jest prawie równa liczbie wzmiankowanych tam obiektów neolitycznych. Stosunkowo obszerna jest również ta część przeglądu badań, którą wypełniają informacje o pracach badawczych na stanowiskach z doby zawartej pomiędzy środkową epoką brązu i środkowym okresem lateńskim. Oddzielny rozdział poświęcono późnemu okresowi lateńskiemu, rzymskiemu i wędrownym ludów. Zwężone sprawozdanie z badań archeologicznych w latach 1962—1967 zamyka wykaz prac na stanowiskach wczesnośredniowiecznych. Jest on najobszerniejszy, co niewątpliwie dobrze oddaje proporcje w rozłożeniu wysiłku badawczego polskiej archeologii na poszczególne okresy prehistorii. Lata 1962—1967 były, jak wiadomo, okresem przygotowywania obchodów milenialnych.

Drugą część numeru czwartego COWA (COWA — Bibliography) wypełnia obszerne zestawienie 392 najważniejszych pozycji polskiej literatury archeologicznej z lat 1962—1967. I tutaj, tak jak poprzednio, obowiązuje układ chronologiczny. Każda pozycja uzupełniona jest krótkim abstraktem treści, który najczęściej stanowi tylko nieznaczne rozwinięcie polskiego tytułu. Warto podkreślić, że prócz artykułów dotyczących poszczególnych okresów prehistorii w wykazie uwzględniono ważniejsze opracowania metodologiczne oraz pozycje z zakresu tzw. nauk pomocniczych archeologii.

Omawiany numer COWA zawiera, jak wspominaliśmy, relacje o badaniach przeprowadzonych w latach 1962—1967. Wydaje się, że w przyszłych sprawozdaniach należałoby, w miarę możliwości, przedstawiać dane dotyczące najwyżej trzech lat badań. Byłyby one zapewne dokładniejsze i mogły zawierać nieco większy ładunek wiadomości. Wątpliwości nie wzbudza natomiast dobór stanowisk zaprezentowanych w czwartym numerze COWA. Zestawienie opracowane zostało sumiennie i nie zawiera żadnych istotnych luk. Uwzględniono w nim właściwie wszystkie ważniejsze stanowiska archeologiczne badane na terenie Polski w latach 1962—1967. Równie skrupulatnie została też opracowana bibliografia.

Na marginesie lektury omawianego numeru COWA nasuwać się mogą drobne uwagi natury terminologicznej. Dotyczą one określeń w rodzaju „punctured Ribbon Ware culture” (kultura ceramiki wstęgowej klutej). W języku angielskim istnieją od dawna dobrze sprecyzowane nazwy europejskich kultur neolitycznych. Dla tzw. kultury ceramiki wstęgowej klutej stosowane jest powszechnie określenie „Stroke Ornamented Ware culture”². Wydaje się więc, że wprowadzanie tu swego rodzaju neologizmów nie jest celowe. Abstrahując od spraw językowych należy podkreślić, iż obecnie małopolskie stanowiska z ceramiką wstęgową klutą zaliczane są do starszej fazy kultury lendzielskiej, dla której przyjęto nazwę grupy samborzeckiej. Wydaje się więc, że niezbyt słuszne jest używanie nazwy kultury ceramiki wstęgowej klutej dla stanowisk z południowo-wschodniej Polski w takim samym znaczeniu, jak się to stosuje w Czechach czy na Morawach.

Otwarcie w obrębie COWA osobnej części poświęconej polskim badaniom archeologicznym jest faktem ważnym, który zasługuje na szczególną uwagę. Przyczyni się on niewątpliwie do szerokiego rozpropagowania osiągnięć polskiej archeologii w szerokim zasięgu kultury anglosaskiej. Przydzielenie dla terenu Polski odrębnej części w ramach tego ważnego czasopisma można na pewno traktować jako efekt uznania, którym cieszą się wyniki naszych prac. Autorom tej cennej inicjatywy należą się wyrazy wdzięczności ze strony polskiego środowiska archeologicznego.

Zofia Liguzińska-Kruk

² J. Filip, *Enzyklopädisches Handbuch zur Ur- und Frühgeschichte Europas*, t. 2, Praga 1969, s. 1376.